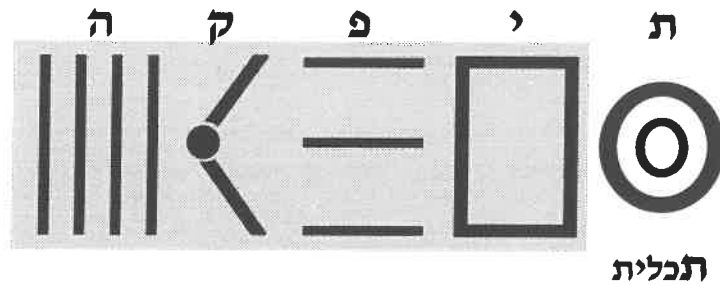

תכלית

האיור מתאר את שלבי החשיבה:

תכלית: מה רוצה החושב להשיג?
ידע: מה "נכנס" לתוך החשיבה?
פתרונות: דרכים חלופיות לפתרון הבעיה.
קבלת החלטה: בחירה מבין החלופות שהועלו.
הפעלה: הצעדים שיש לנקוט; יישום החשיבה לכלל פעולה.

לחמשת השלבים הללו נקרא: **תיפקה**.

שיעור זה עוסק בשלב הראשון: **תכלית**.

מהי התכלית של חשיבה זו?
מה ברצוני להשיג בסופו של דבר?

- מדוע אני מבצע את החשיבה הזו?
- מה אני רוצה להשיג?
- מהי הבעיה?
- מהו המוצר הסופי שיספק אותי?
- מהם הדברים שחייבים להיות בידי בסופה של החשיבה?

כל אלה הן דרכים שונות לומר שלחשיבה יש **תכלית**.

דוגמאות

1. עורך-דין חוקר אדם שהיה עד לתאונת דרכים. מהי התכלית של חשיבת הפרקליט? זה תלוי בשאלה האם עורך-הדין משמש מטעם ההגנה או מטעם התביעה (סנגור או קטגור).

תרגול

1. לשני אחים יש אופי שונה לחלוטין: וויליאם הוא בחור עליון ושמת בחלקו, ויש לו חברים רבים. ארתור עצבני וזהיר ואוהב לשקוע בקריאה. דודם הוריש לכל אחד מהם סכום כסף גדול. כל אחד מהאחים יושב וחושב מה יעשה בכסף. זוהי התכלית הכללית של חשיבתם. הציעו, ראשית, תכלית מדויקת לחשיבה של וויליאם ואחר-כך תכלית מדויקת לחשיבה של ארתור.

2. אדם אחד משמש כמנהל מוסך. העסק מצליח וגדל כל-כך עד אשר המנהל מרגיש שאינו עומד עוד בעומס העבודה. הוא מתיישב לחשוב מה ביכולתו לעשות. איזו מבין תכליות החשיבה הבאות היא הסבירה ביותר לדעתכם? איזו מהן היא הטובה ביותר?

- למצוא דרך לשפר את יכולתו כך שיוכל להתמודד עם העומס;
- למצוא משהו שיוכל לקחת על עצמו חלק מהעבודה ובכך להקל עליו;
- לחשוב על תוכנית פעולה כללית;
- למצוא דרך להפסיק לעבוד;
- למצוא עבודה אחרת לפני שיפטרו אותו;
- למצוא דרך לתפוס על חוסר יכולתו להתמודד.

3. מנהלת בית-ספר עומדת בפני בעיה: אחד המורים אינו מסוגל להשתלט על הכיתה. היא חושבת על הבעיה. איזו מסוגי המטרות הבאות מתאימה במקרה שלה: החלטה, פתרון, הבנה, דרך פעולה חלופית, דעה, חידוש?

4. מוציא לאור (מו"ל) ביסס את העסק שלו על מכירת ספרים במחיר נמוך כך שתלמידים יוכלו לקנות אותם. לפתע עלה מאוד מחיר הנייר. זה דרש ממנו לבצע חשיבה. ציינו מהו סוג החשיבה שהוא כנראה מפעיל, מהי התכלית הכללית של חשיבה זו, ולפחות אחת מהתכליות המדויקות שלה.

5. שני בנים ושתי בנות מתכננים משלחת שתצא לטייל במעלה נהר האמזונס. הם יושבים לחשוב על המשלחת. כל אחד מהם מנסה להגדיר את תכלית חשיבתו:

- לבחון את ההתרחשויות האפשריות העלולות לקרות במהלך הטיול;
- לבדוק כיצד ניתן לקבל מידע על התנסות של משלחות קודמות;
- להחליט על סדר קדימויות ועל יעדים;
- למצוא פתרון לבעיה שיחד עם הצורך באספקה רבה — הם אינם רוצים לסחוב הכול עימם. איזו מן התכליות האלה היא ההגיונית ביותר ומדוע?

פרויקטים

1. ממציא יוצר סוג חדש לחלוטין של אופניים. בדיון על נושא זה נוכחים הממציא, הורים, בעל חנות, מעצב ויצרן. כולם חושבים על האופניים החדשים. מהי לדעתכם תכלית החשיבה של כל אחד מהמשתתפים?

2. להלן נתונים ארבעה מצבי חשיבה. תארו את סוג החשיבה שדרוש בכל אחד מהמצבים:

- נערה חושבת על חופשת הקיץ שלה;
- נער עומד לקנות מכנסי ג'ינס חדשים;
- נהג החליק זה עתה ופגע ברוכב אופניים;
- צרכן שמע שמתיר הבשר עלה שוב.

3. לפני שנתיים נער אחד החליט שהוא רוצה להיות מהנדס והחל בלימודים. עכשיו הרעיון אינו מוצא חן בעיניו עוד והוא רוצה לשנות את דעתו. הוא חושב על כך. רישמו מספר תכליות חלופיות לחשיבתו. מה עשויה להיות תכלית החשיבה לאדם במצבו?

סיכום

מהי התכלית המדויקת של החשיבה? למה אני רוצה להגיע בסופה של החשיבה?